

Fra OL i Moskva til OL i Beijing

En diskussion om boykot som politikkens moralske erstatning

Jørn Hansen

Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet Odense

Publicerad på Internet, www.idrottsforum.org/articles/hansen/hansen080606.html
(ISSN 1652-7224), 2008-06-06

Copyright © Jørn Hansen 2008. All rights reserved. Except for the quotation of short passages for the purposes of criticism and review, no part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior permission of the author.

Under vårens bitvis häftiga meningsutbyten rörande de olympiska spelen i Beijing i sommar har krav på bojkott av spelen rests från olika håll i olika länder – om än som regel halvhjärtat, som om de som ställt kraven inte vore helt övertygade om det troliga i att dessa skulle höras och realiseras. Och kanske är bojkotternas tid förbi när det gäller olympiska spel; tidigare bojkottshot och fullgångna bojkotter manar knappast till efterföljd. De första spel som frambringade så starka känslor att bojkott kom på tal var sommarspelen i Berlin 1936. Leif Yttergren har i dessa spalter redogjort för kraven på bojkott av Berlin-spelen som följde på den allt mera jedefientliga politiken i Tredje Riket, och försöken från IOK och dess president, svensken Sigfrid Edström, att lägga locket på kritiken och hålla undan för bojkottkraven. Deras arbete kröntes med framgång; endast ett land uteblev av politiska skäl. Spelen i Montreal 40 år senare bojkottades av 28 afrikanska nationer i protest mot att Nya Zeelands rugbylag turnerat i Sydafrika tidigare samma år. Bojkotten var sannolikt en viktig symbolhandling, men det skulle dröja nästan 15 år innan apartheid upphörde i Sydafrika. Moskva-spelen 1980 bojkottades av en rad västländer som en protest mot Sovjetunionens invasion av Afghanistan året innan. Sovjets ockupation av landet pågick dock i ytterligare tio år. Den sovjetledda bojkotten mot OS i Los Angeles 1984 omfattade 14 länder, främst inom östblocket, och får närmast betraktas som en hämndåtgärd för bojkotten 1980. Möjligen ledde denna sovjetiska sandlådereaktion till att bojkottvapnet i OS-sammanhang desarmerades för gott.

Bojkottkraven inför årets spel får en släng av realism när de riktas mot statschefer och andra politiker som är inbjudna att på plats uppleva det högtidliga öppnandet av spelen i Beijing – ceremoniell bojkott, med andra ord. En del statschefer och andra politiker har faktiskt hotat med att utebli om Kina inte inleder samtal med anhängarna av ett fritt, eller friare, Tibet. I Danmark fick denna fråga en pikant extra dimension; kraven restes i Danmark på att danska politiker och landets kronprins skulle avstå från deltagande i öppningsceremonin – samme kronprins som aspirerar på en plats i Internationella Olympiska Kommittén efter Kai Holm, som avgår 2009. En partipolitisk debatt uppstod som följdes med stort intresse av Jørn Hansen, inte minst eftersom den var ett besynnerligt omvänt eko av diskussionen 28 år tidigare; de som 1980 var emot var nu förespråkare för bojkott, och vice versa. Hansens artikel, som tar sin utgångspunkt i ett citat av PO Enquist om idrotten som politikens moralska ställföreträdare, bjuder på en samtidsanalys i historiskt ljus, där inhemsk partipolitik framstår i all sin ankdammsaktiga småsinthet och förvirring.

For tiden raser der i den internationale og danske offentlighed en heftig debat om de kommende olympiske lege i Beijing. Vi kan på nuværende tidspunkt ikke vide, hvad denne debat fører til, selv om en række mønstre dog synes at tegne sig.

Ret få taler om en decideret boykot af selve legene, til gengæld mener flere politikere og meningsmagere nationalt og internationalt, at de deltagende landes officielle repræsentanter såsom regeringschefer, præsidenter eller kongelige bør boykotte legene og især blive væk fra åbningsceremonien. Andre mener, at en deltagelse ved legene er en enestående mulighed for at fortælle Kina, hvordan den vestlige verdens opfattelse af menneskerettigheder og demokrati hurtigst muligt bør implementeres i ”Riget i Midten”. Fælles for begge opfattelser er, at idrætten bliver pålagt rollen som moralsk stedfortræder for politikken.¹ Forskellen består i, at boykotmodellen viser tilbage til de olympiske lege under den kolde krig, medens den anden model aktivt udnytter megaeventen OL som trækdyr og talerør for de institutioner, der har påtaget sig rollen som ”verdens samvittighed”, sådan som det for eksempel er tilfældet for Amnesty International og Human Rights Watch.

Da boykotdiskussionen som omtalt viser tilbage til den kolde krig, vil det være af interesse at se nærmere på diskussionen for og imod dansk deltagelse ved OL i Moskva i 1980 og kæde denne sammen med den aktuelle debat om en eventuel boykot af åbningsceremonien i Beijing.

Tilgangen vil primært være den danske diskussion derom, på sigt kunne det være interessant med lignende bidrag om debatten i Sverige og Norge, hvorved en sammenligning af holdningen i de tre nordiske lande vil blive mulig.

OL i Moskva 1980

I 1974 havde den Internationale Olympiske Komité (IOC) med Los Angeles som eneste modkandidat tildelt Moskva sommerlegene i 1980, hvad betød, at legene for første gang skulle foregå i et kommunistisk land. Da Sovjetunionen ved udgangen af 1979 var gået ind i Afghanistan rejste den amerikanske præsident, Jimmy Carter, i begyndelsen af 1980 krav om, at Sovjetunionen skulle trække sig ud af Afghanistan eller også ville USA boykotte legene og forsøge at overtale andre lande til det samme².

Ifølge IOC's regler var og er det imidlertid ikke de enkelte landes regeringer, men disse Nationale Olympiske Komitéer (NOK), der afgør om man fra en given nation ønsker at deltage ved legene eller ej, og Carter måtte derfor appellere til USA's NOK. Dette valgte at følge præsidentens opfordring, men generelt blev der tale om et broget mønster. Storbritanniens og Italiens regeringer opfordrede uden held deres NOK'er til boykot af legene, så både Storbritannien og Italien deltog ved legene. Medens til gengæld store idrætsnationer som Vesttyskland, Canada og Japan blev væk sammen med blandt andet Norge, i alt 65 lande boykottede.

1 Begrebet ”moralisk stedfortræder for politikken” stammer fra en kronik af Per Olov Enquist ”Omkring en boykot” i avisen *Politiken* den 6. maj 1980. Kronikken er genoptrykt i *Dansk Idræts-Forbunds Årbog 1980*.

2 Se hertil Hansen, Jørn: *Ringene samles. En fortælling om den olympiske bevægelse*. Syddansk Universitetsforlag 2004

Med Carters, USA's og andre landes Nationale Olympiske Komitéers udmelding om, at man ville boykotte legene var en debat om dette i Danmark uundgåelig. Allerede i kølvandet på Carters udmelding i en tv-tale den 20. januar 1980 rejste de første kritiske røster sig, og i den danske presse tegnede følgende mønster sig. Stærkest fortaler for en boykot var den borgerlige avis *Jyllands Posten*, der med sin linje helt entydigt ønskede en debat der kunne fremme en boykot, for en boykot kunne forhindre at Sovjetunionen gennem sporten fik sin propagandasejr. Den kulturradikale avis *Politiken* og konservative *Berlingske Tidende* mente, at det ville være moralsk rigtigt at boykotte legene, men at det over for Sovjetunionen ikke ville få den allerstørste effekt³.

Socialdemokratiets *Aktuelt* mente ikke idrætten skulle udnyttes i kampen mod Sovjetunionen, men at opgøret med de russiske koldkrigere skulle foregå i de rette politiske organer, samme opfattelse havde Information og mente derudover, at de olympiske lege efterhånden var et af de får fredbevarende initiativer med tyngde. Ekstra Bladet var ligeledes modstander af en boykot og mente, at Carters ærinde først og fremmest var et forsøg på at blive genvalgt ved det kommende præsidentvalg i USA. Helt forudsigelig var den sovjettro avis *Land og Folk* imod en boykot, som efter deres opfattelse var et komplot, der allerede i 1976 var planlagt af blandt andet ugebladet *Time*.

I debatten blev forholdet mellem sport og politik også inddraget. Tilhængerne af en boykot så i denne sammenhæng selvfølgelig idræt og politik blandet sammen på en positiv måde, medens de fleste andre aviser på linje med *Aktuelt* trods de vanskeligheder, der var forbundet hermed anbefalede at adskille idræt og politik. Ifølge en Gallup-undersøgelse fra februar måned var hver anden dansker tilhænger af deltagele i sommerlegene, medens blot hver fjerde var tilhænger af en boykot.⁴

Danmarks Olympiske Komité (DOK) var under hele forløbet af den opfattelse, at man ønskede at deltage ved legene i Moskva. En opfattelse som DOK's formand Kurt Møller begrundede med henvisning til det olympiske charters § 24, hvorefter en national olympisk komité skulle være autonom og ikke måtte give efter for politisk, religiøst eller kommercielt pres. Til gengæld respekterede DOK de enkelte idrætsudøveres ret til selv at bestemme, om de ville deltage eller ej.⁵

DOK var i 1980 stadig en selvstændig organisation, der endnu ikke var integreret i Dansk Idræts-Forbund (DIF), dette skete først i 1993. Men da DIF var hovedorganisationen for alle landets specialforbund var et tæt samarbejde mellem DOK og DIF nødvendigt, og generelt var der da også tale om opbakning til DOK's synspunkt på legene i Moskva fra DIF's daværende formand Svend O. Hansen.

Set i et historisk lys forekommer det i dag særdeles interessant, at et enkelt bestyrelsesmedlem i DIF, formanden for Dansk Svømme- og Livredningsforbund (DSLRF), Kai Holm, længe talte for en boykot af legene. For Kai Holm spillede det en afgørende rolle, at USA var svømmeforbundets væsentligste samarbejdspartner, hvorfor det ville være naturligt at bakke USA op, men derudover var der jo også sportslige hensyn eftersom en række af verdens gode svømmere ikke stillede op. Hvad angik en boykot var Kai Holm åbenbart indstillet på at Dansk Svømme- og Livredningsforbund i forhold til de andre idrætsforbund kunne komme til at gå enegang. Han havde således på DSLRF's vegne forespurgt IOC om

3 Se Per Jensen: ""Den ekstraordinære situation" – den danske reaktion på boykotten af OL i 1980", i: Klaus Petersen og Nils Arne Sørensen: *Den kolde krig på hjemmefronten*. S. 233-244.

4 *Ibid.*

5 Se *Idrætsliv nr. 2, 1980*, Dansk Idræts-Forbund s. 17

de enkelte specialforbunds rettigheder i forhold til de nationale olympiske komitéer, og IOC havde i den sammenhæng bekræftet, at de enkelte special-forbund stod frit over for den nationale olympiske komité.⁶

Så vidt kom det dog ikke. Da sagen om en eventuel boykot kom op på DSLF's repræsentantskabsmøde i foråret 1980 blev formanden underkendt. Under overværelse af DOK's formand Kurt Møller og generalsekretær Arne Garnell kunne repræsentantskabet ikke tilslutte sig formandens ønske om en boykot af legene. Dette skulle være en afgørelse DOK's bestyrelse skulle tage sig af.⁷

Som det sikkert vil være flere bekendt blev Kai Holm senere formand for DIF og siden medlem af IOC, hvor han ivrigt har fremmet den danske kronprins' kandidatur som sin afløser i organisationen fra 2009. I forbindelse med at Kai Holms holdning i 1980 af denne artikels forfatter blev diskuteret i en kronik i Jyllands Posten den 11. april i foråret 2008, blev Kai Holm interviewet til DR's program Orientering samme dag, og redegjorde der for, at han under og efter debatten i 1980 var blevet overbevist om det forkerte i sin daværende opfattelse. Især argumenterne fra de idrætsudøvere, der efter mange års træning i tilfælde af en boykot ville blive frarøvet muligheden for at stille op til den konkurrence, der skulle krone mange års træningsindsat, havde efter sigende gjort indtryk på Kai Holm.

Et væsentligt argument fra mange af idrættens daværende ledere var derudover, at OL i Moskva, pga. de politiske spaltninger og en eventuel boykot nemt kunne blive de sidste lege i moderne tid, en opfattelse blandt andet DIF's daværende generalsekretær Emanuel Rose gav udtryk for.⁸

Forespørgselsdebatten i Folketinget

Dansk deltagelse i legene og en eventuel boykot var genstand for flere uformelle drøftelser mellem idrætten og udenrigsminister Kjeld Olesen og kulturminister Lise Østergaard fra den socialdemokratiske danske regering. Men under en redegørelse til folketinget den 20. maj, to dage efter at det på et møde i Napoli var blevet klart, at der i EF ikke kunne skabes enighed vedrørende en boykot, fastholdt kulturminister Lise Østergaard det herskende princip om idrættens organisatoriske frihed og selvstændighed, et princip der også gjorde sig gældende på andre kulturpolitiske områder som for eksempel i forhold til Danmarks Radio. Der var således intet retsgrundlag for, at regeringen eller folketinget kunne foretage et indgreb i idrætsorganisationernes selvbestemmelsesret. Det hidtidige eneste forbehold, regeringen havde givet udtryk for, var, hvis Danmark skulle komme i en helt isoleret stilling i forhold til de lande, vi i øvrigt ønskede at sammenligne os med. Og en sådan situation forelå ikke. Sammenfattende var det således regeringens holdning, at den fordømte Sovjetunionens invasion i Afghanistan, men accepterede idrætsorganisationernes ret til selv at træffe beslutningen om deltagelse.⁹ Den danske regering var således på linje med den franske regering, men i modsætning til den britiske regering, der bakkede op bag Jimmy

6 Ibid. S. 16

7 *Idrætsliv nr. 3, 1980, s. 26.*

8 Se hertil *Dansk Idræts-Forbunds Årbog 1980.*

9 Se hertil *Folketingstidende. Forhandlinger i Folketinget 1979-80, VII. A/S J.H. Schultz Universitetsstrykeri, Kbh. 1981*

Carters forslag, men dog respekterede at det var Storbritanniens nationale olympiske komité, der skulle træffe den endelige afgørelse.

I den efterfølgende folketingsdebat den 22. maj var der ingen af folketingets partier, der anfægtede idrætsorganisationernes ret til selv at træffe afgørelsen om dansk deltagelse. Debatten koncentrerede sig først og fremmest om, hvorvidt regeringen klarere burde redegøre for sin egen opfattelse vedrørende legene i Moskva. Dette betød, at de forskellige partier under forhandlingen fremsatte deres eget synspunkt vedrørende de olympiske sommerlege i Moskva, eller for flere partiers vedkommende flertallets synspunkt, da der i både partiet Venstre, Fremskridtspartiet og hos Radikale Venstre var divergerende opfattelser inden for partierne.

Under forhandlingen talte såvel Venstre, Det Konservative Folkeparti som Kristeligt Folkeparti for, at regeringen burde anbefale Danmarks Olympiske Komité at boykotte legene, et synspunkt der tendentielt men mindre udtalt også var Centrum-Demokraternes. Anbefalingen var begrundet i hensynet til Danmarks allierede og under henvisning til de uheldige erfaringer, som partierne mente, verdenen havde gjort med legene i Berlin 1936 samt endelige i den opfattelse, at en boykot ville anskueliggøre over for den sovjetiske befolkning, at der var noget galt i deres hjemland. Holdninger der ikke lå langt fra de holdninger *Jylland Posten* tidligere på året havde formuleret.

Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre og Venstre Socialisterne var imod, at regeringen skulle anbefale en boykot, fordi de mente, at den efter al sandsynlighed var nyttesløs som pression over for Sovjetunionen, eller i værste fald kunne føre til en fornyet optrapning af den kolde krig i en tid, hvor man ellers havde oplevet afspændingstendenser imellem blokkene. Et flertal af medlemmerne i Fremskridtspartiet var ligeledes tilhænger af dansk deltagelse ud fra den opfattelse, at regeringen slet ikke skulle blande sig i idrætsudøveres ret til idrætslig samkvem med udøvere fra andre nationer overhovedet. Endelig var Danmarks Retsforbund af den opfattelse, at regeringen ikke skulle blande sig, og en eventuel indblanding udelukkende kunne komme på tale, hvis FN anbefalede det. Forhandlingen ændrede ikke ved regeringens opfattelse, sådan som den var formuleret i kulturministerens forudgående redegørelse til Folketinget.¹⁰

Boykottilhængerne var selvfølgelig ikke tilfredse med denne afgørelse. *Politiken* og *Berlingske Tidende* klandrede politikerne for at lægge ansvaret over på idrætten, som til gengæld ikke kunne tage ansvar. Og da man nåede til juli lige før legene start den 19. opfordrede *Jylland Posten* OL-deltagerne til at kræve adgang til systemkritikeren Andrej Sakharov, så hans kritiske budskab kunne nå ud til omverdenen. Samtidig beklagede avisen, at byen under legene blev lukket for potentielle urostiftere. Dette fandt *Land og Folk* til gengæld helt i orden, da man jo ellers kunne risikere en gentagelse af terroraktionen i 1972 i München.¹¹

For en række af de nationer, der deltog, havde den forudgående diskussion betydet, at man valgte at nedtone brugen af de nationale symboler. Sammen med 13 andre lande valgte Danmark at benytte IOC's flag og hymne i stedet for Dannebrog og nationalhymnen. Afnationaliseringen af OL blev dog i første omgang en enlig svale.

Som tak for sidst udeblev Sovjetunionen og en række østeuropæiske nationer fra legen i Los Angeles i 1984. Disse blev til gengæld længe de sidste lege, der var genstand for en

¹⁰ Ibid.

¹¹ Se Per Jensen: ""Den ekstraordinære situation" – den danske reaktion på boykotten af OL i 1980"

større politisering.¹² I forbindelse med legene i Beijing er politiseringen af OL til gengæld vendt tilbage med fornyet styrke.

Beijing – Fakkelfstafetten, kronprinsen og danske politikere

Den 24. marts blev den olympiske ild ved hjælp af solens stråler tændt i Olympia og var dermed traditionen tro parat til at begynde sin rejse til værtsbyen for de olympiske lege. Sådan har det været siden 1936, og som regel har der været tale om et veltilrettelagt triumftog for værtsbyen og værtsnationen. Sådan gik det imidlertid ikke i foråret 2008. Organisationskomitéen i Beijing havde besluttet, at faklen skulle rundt til større byer i alle verdensdele, før den via en nøje planlagt rute i Kina, som blandt andet skulle gå over verdens højeste bjerg Mount Everest og dermed Tibet, ville ankomme til Beijing. En tur der passende skulle foregå under Beijing-legenes motto ”One World, One Dream”.¹³

Næsten samtidig med fakkelfstafettens igangsættelse, var der imidlertid udbrudt uroligheder i Tibet iværksat af kræfter, der ønskede et frit Tibet. Det er lidt uklart, hvem der reelt stod bag optøjerne. Landets åndelige leder Dalai Lama undsagde optøjerne, samtidig med at han gentog sine tidligere fremsatte ønsker om mere selvstyre til Tibet frem for løsrivelse fra Kina, samt sin opfattelse af at en eventuel boykot af OL ikke var ønskværdig set fra den position han besad som åndeligt (og reelt også politisk) overhoved for Tibet.

Alligevel valgte Kina at beskyldte Dalai Lama for at være optøjernes bagmand og valgte samtidig efter gammelkommunistisk mønster at slå oprøret ned med hård hånd. Det betød, at fakkelfstafetten fik en kolossal stor symbolsk værdi for såvel eksiltibetanere som Kinas mere generelle kritikere. Gennem et væld af ”nyhedsbreve” med krav om bedre vilkår for menneskerettigheder i Kina, eller om at bringe Tibet-problemet op i FN, eller om at Kinas store samhandelspartnere burde reagere og lægge pres på Kina, udsendt af blandt andet Human Right Watch¹⁴, kom der et kolossalt fokus på situationen i Kina. Og da fakkelfstafetten nåede til Paris gik det galt. Formodede protibetanske aktivister angreb fakkelfstafetten, da den var i hænderne på kørestolsbrugeren Jin fra Shanghai, som gjorde det bedste for at beskytte ”den hellige ild”, og derefter i sit hjemland blev udråbt som heltinde,¹⁵ samtidig med at en allerede påbegyndt debat om legene i Kina for alvor accelererede i Vesten. En debat, der fik yderligere næring af voldsomme demonstrationer i forbindelse med fakkelfstafettens tur gennem både London og San Francisco, og som har fået IOC til at overveje fakkelfstafettens forløb ved kommende lege. I Danmark fik debatten om Kina en ekstra dimension, fordi den også kom til at berøre det danske kongehus.

Debatten drejede sig ikke om en egentlig boykot af de olympiske lege i Beijing, men om hvorvidt danske politikere og kronprinsen burde overvære åbningsceremonien den 8. august og dermed ifølge en række politiske partiers opfattelse medvirke til at blåstemple Folkerepublikken. Det prekære ved situationen var, at kronprinsen som kandidat til en plads i IOC efter Kai Holm ville tjene sit kandidatur ved at møde op til åbningsceremonien. Siden 2003 havde kronprinsen været kørt i stilling til at overtage den plads, der vil blive

¹² Hansen, Jørn: *Ringene samles. En fortælling om den olympiske bevægelse.*

¹³ Se www.beijing2008.cn

¹⁴ Se <http://china.hrw.org/>

¹⁵ Se <http://torchrelay.beijing2008.cn/en/journey/paris/news/n214297268.shtml>

ledig, når Kai Holm i 2009 forlader posten. Der er ingen garanti for, at Danmark skal være repræsenteret i IOC, men til gengæld er der tradition for at kongelige ofte har haft sæde i IOC. For Danmarks vedkommende var dette således tilfældet med prins Axel i 1930'erne. Strategien har hele tiden været, at kronprinsen skulle kåres som IOC-medlem ved kongressen i København 2009.¹⁶ Afhængig af udviklingen de næste måneder kan dette måske blive lidt mere vanskeligt, end Kai Holm oprindeligt havde forudset. For i Danmark gik der i den grad politik i den kommende åbningsceremoni. For personer med interesse for idrætshistorien fik debatten ydermere en vis underholdningsværdi, fordi holdningerne i debatten stort set var modsat den partierne gav udtryk for i debatten om en boykot af OL i Moskva i 1980. Det eneste, der gik igen var brugen af idrætten som politikens moralske stedfortræder.

Sammen med Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten førte Dansk Folkeparti an i opfordringen til såvel kronprinsen som kulturministeren om at boykotte åbningsceremonien. De to sidste partier var ikke i Folketinget i 1980, men havde en form for forløber i henholdsvis Venstresocialisterne og Fremskridtspartiet. Sidstnævnte havde som påvist dengang den holdning, at politikere skulle lade være med at blande idræt og politik, medens Venstresocialisterne ligesom Socialistisk Folkeparti dengang mente, at man ikke skulle gribe ind over for Moskva, fordi man dermed ville sætte en påbegyndt tøjbruds og åbningsproces i stå. Sådan én skulle man jo så mene de to partier i dag ikke kan få øje på i Kina.

Men også de to regeringsbærende partier havde en anden opfattelse end i 1980. Såvel Venstre som Det Konservative Folkeparti fandt en boykot af åbningsceremonien uheldig. Statsminister Anders Fogh Rasmussen gik endda så vidt, at han udtalte, at politikerne ikke skulle blande idræt og politik sammen. Et givetvis ganske taktisk udsagn. Til gengæld havde statsministeren alligevel ikke helt styr på sin regeringspartner. Midt i debatten valgte den konservative kulturminister Brian Mikkelsen den 6. april at meddele, at han ville overveje en boykot af åbningsceremonien med mindre dialogen mellem Kina og Tibet blev forbedret. *Og derfor ville han sammen med udenrigsministeren til sommer vurdere om Kulturministeriet skal deltage i åbningsceremonien.* En udtalelse fra sportens minister, der i forhold til IOC's kongres i 2009 og kronprinsens kandidatur kun kan betegnes som et kæmpeselvsmål.

Senere på måneden måtte kulturministeren da også krybe til korset og efter et samråd med statsministeren, der havde valgt at kalde *en politisk boykot for hyklerisk*, udtale, at *hvis regeringen deltager så deltager jeg selvfølgelig som repræsentant for regeringen.* Kronprinsen og kongehuset valgte af gode grunde ikke at blande sig i den løbende debat, men fra statsministerens side var det klart, at hvis regeringen kunne deltage, så kunne kronprinsen selvklart også.¹⁷

På sidelinjen stod længe Socialdemokraterne og Det Radikale Venstre med stort set samme holdning som i 1980, som gik ud på, at politikerne ikke skulle blande sig i idrætsforhold, men overlade dette til idrættens organisationer, hvad i denne sammenhæng vil sige Danmarks Idræts-Forbund. Sådan så det ud indtil Poul Nyrup Rasmussen som formand for Europas socialdemokratiske delegation i Europaparlamentet blandede sig med meddelelsen om, at han ville undersøge muligheden for et fælles europæisk fodslag i en eventuel boykot af åbningsceremonien. Hvad dette fører til vides ikke i skrivende stund, efter al sandsyn-

¹⁶ *Jylland Posten* 7. januar 2007, "Kronprinsens skjulte kampagne".

¹⁷ *Information* 25. april "Pia K: Regeringens OL-håndtering er amatøragtig".

lighed dog til ingenting. Det eneste, der allerede står helt klart, er, at politikerne i Danmark nærmest har været ved at snuble over hinanden i bestræbelserne på at kommentere udviklingen i Kina.

At det drejer sig om politikens moralske erstatning, bliver ganske tydelig, når man sammenholder politikernes holdning til OL i Beijing med den måde, Danmark i øvrigt omgås med Kina. På såvel det danske undervisningsministeriums som det danske ministerium for videnskab og teknologis hjemmeside kan man finde pressemeddelelser, der på en særdeles positiv måde fremhæver underskriften af to omfattende aftaler om et samarbejde om uddannelse og forskning mellem Danmark og Kina. Undervisningsminister Bertel Haarder fremhævede i meddelelsen, hvorledes:

Danmark har et stærkt uddannelsesbrand i Kina. Vi er kendt for ikke bare at give de studerende viden, vi lærer dem også at bruge den viden, stille spørgsmål og tænke og arbejde selvstændigt det har det moderne Kina brug for, og det ved kineserne. ... Det er et meget stort marked for danske uddannelsesinstitutioner og virksomheder, der nu bliver åbnet.

Videnskabsminister Helge Sander fulgte op på den positive linje og udtalte:

Når danske studerende tager på studieophold i Kina tilegner de sig en viden og nogle sprogegenskaber, der vil gøre dem attraktive på arbejdsmarkedet. Tilsvarende kommer der allerede i dag mange kinesiske studerende til Danmark. Det er med til at skabe grundlaget for værdifuldt netværk mellem vore to lande.¹⁸

I fodsporene fra det danske erhvervsliv har de to danske ministre fundet ud af, at der for Danmark er uanede markedsmuligheder for uddannelses- og vidensområdet i Kina. Politikerne knytter her an til de mere langsigtede ændringer, der er sket og vedvarende sker i Kina, og som det danske erhvervsliv var hurtig til at opsamle, men som ikke har været genstand for større kritik fra de politiske partiers sider. Da har det tilsyneladende været mere bekvemt at kaste sig over OL i Beijing.

Kinas økonomi ekspanderer som tidligere omtalt med en uhørt kraft. I 2006 eksporterede Kina for 969,1 milliarder dollars og det var 27,2 procent mere end året før. Landet importerede for 791,6 milliarder dollars, og det var 20 procent mere end året før. Tilsammen giver dette en handel med verden på 1.760,7 milliarder dollars, en svimlende sum, der kan sættes i relief ved at sammenligne med, at Kinas handel med verden i 1995 var på 280,9 milliarder dollars.¹⁹ Danmark er selvfølgelig ingen sværvægter i denne sammenhæng, men set fra et dansk synspunkt er en samhandel med Kina, hvor vi i 2007 solgte for 15 milliarder kroner og købte for godt 30 milliarder af voldsom betydning.²⁰

Det betyder efter sigende, at mange danske virksomheder har stået i kø for, at få deres firmanavn præsenteret ved legene i Beijing. Størst succes på dette felt har den danske virksomhed Bestseller, der sammen med såvel de olympiske ringe som Dannebrog kan bryste sig med at være ”Proud Sponsor Denmark Beijing”. Sponsoratet betyder, at Bestseller skal beklæde omkring 100 atleter og 100 ledere og trænere ved legene i Beijing, ligesom de også skal stå for beklædningen af de danske deltagere ved de Paraolympiske Lege i sep-

18 <http://www.uvm.dk/cgi/printpage/pf.cgi>

19 *Information* 25.-26. august 2007 ”Guldfuglen flyver omkring mens partiet er rykket ind i fugleburet”

20 Sven Burmeister: ”Kina og den grimme ælling. *Kronik, Information* 28. april 2008.

tember.²¹ Firmaet har i en årrække satset hårdt på en ekspansion på det asiatiske marked, og firmaets administrerende direktør i Danmark har da også udtalt:

Bestseller er Team Danmarks samarbejdspartner ved OL i 2008, primært fordi legene foregår i Beijing. Vi har mange aktiviteter i Kina, og derfor var samarbejdet et naturligt valg for os.²²

Bestseller ejer blandt andet Jack and Jones og Vera Moda, og er allerede synlige i Kina. I en række af de nybyggede forretningscentre, der skyder op i de kinesiske storbyer, ligger Jack and Jones således side om side med forretninger som Marlboro, Camel og Tommy Hilfiger.²³ Bestsellers praksis følger i denne sammenhæng den generelle mainstream i forhold til Kina. Som en del af den globaliserede verdensøkonomi er Kina ikke til at komme uden om. Det kan godt være, at man er utilpas med landets politiske system og omgang med menneskerettigheder, men man starter ikke med at kritisere den, man vil sælge noget til. Der er andre etiske spilleregler i markedsøkonomi end i international politik, og når den internationale politik i vores kommercielle verden efterhånden også er underlagt markedet, må politikerne ty til idrættens verden for at manifestere en ordentlig etik! For her kan de jo i det mindste ikke forrette den største skade.

21 "OL-uniformer skaber holdånd" i *Puls 09*, Team Danmark s. 24-28.

22 Fra Bestsellers hjemmeside: <http://www.bestseller.com/da-DK/Olympisksamarbejde/Omsamarbejdet/Pages/Omsamarbejdet.aspx>.

23 Set under en rejse til Kina, marts 2008.